

Підсумовуючи вищесказане, потрібно відмітити, що ми не прагнемо визнати методика розслідування злочинів, що вчиняються рецидивістами як окрему, повноцінну методику. Це пов'язано з тим, що методика розслідування злочинів, що вчиняються рецидивістами є занадто узагальненою. Її особливістю і основним критерієм виділення є суб'єкт злочину — рецидивіст. Але рецидивісти вчиняють самі різноманітні злочини: убивства, крадіжки, грабежі, розбої, хуліганства, шахрайства та усі інші. Для кожного з цих різновидів злочинів існує своя окрема методика, досконало розроблена, вивчена, досліджена. І розробка маси окремих специфічних методик: методика розслідування вбивств що вчиняються рецидивістами, методика розслідування крадіжок що вчиняються рецидивістами, методика розслідування хуліганства, що вчиняється рецидивістами і т. д. потребує багато часу. Більш раціонально буде за необхідністю доповнити основну видову методику методикою розслідування злочинів, що вчиняються рецидивістами.

Список використаних джерел

1. Николайченко В. В. Рецидив преступлений: криминалистическая теория и практика / В. В. Николайченко // Известия высших учебных заведений. Правоведение. 2011. № 2. С. 234–239.

МУКІЄНКО Д. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

ТАКТИКА ПІДГОТОВКИ СВІДКІВ ДО ДАЧІ ПОКАЗАНЬ СТОРОНОЮ ОБВИНУВАЧЕННЯ

Нова модель кримінального судочинства, впроваджена з прийняттям нового кримінального процесуального законодавства, надала поштовх до розвитку й трансформації значної кількості кримінально-процесуальних інститутів, зокрема й доказування. У нових умовах існує нагальна необхідність систематизації форми захисту доказової інформації у судових стадіях кримінального провадження, зокрема показань свідків, які були надані під час досудового розслідування.

Важливим тактичним напрямом є підготовка свідка до судових допитів — це не підбурювання до неправдивих показань, не нав'язування своєї волі свідкові. Фактично, мова йде про структурування показань свідка таким чином, щоб вони найкраще сприймалися судом. Це необхідно частина підготовки до формування судового доказу. Прокурору необхідно заздалегідь вжити таких заходів, щоб свідок не змінив

свідчення в суді, тим більше не відмовився від них. Необхідно виробити елементарну стійкість свідка перед прийомами тиску з боку захисту, що має особливе значення при перехресному допиті.

На нашу думку, сьогодні слушно впровадити у якості загального правила для прокурорів при підготовці до підтримання обвинувачення особисто знайомитися з усіма ключовими свідками, експертами обвинувачення, потерпілими, чії показання будуть представлятися прокурором у суді. Ми розуміємо, що така пропозиція не знайшла поширення у практичній діяльності працівників прокуратури. Водночас, із посиленням змалюваності, усності, безпосередності, рівноправності сторін повинна змінитися методика підготовки до підтримання обвинувачення. У підготовку до процесу при необхідності входять заходи щодо забезпечення безпеки свідків, потерпілих, експертів, які викликаються до суду. Особливого значення, у контексті цієї діяльності набуває підготовка свідків до допиту під час судового розгляду. Так, сторона, яка представляє свідка знає, про що він говоритиме і, отже, ставити запитання йому не важко. Водночас, необхідно заздалегідь переконатися у обачності свідка, стійкості його позиції та інших обставинах, які можуть вплинути на якість наданих показань, оскільки головним завданням процесуального супротивника залишається нівелювання доказів обвинувачення. Саме тому, прокурору слушно «випробувати» свідка різноманітними питаннями, які може ставити сторона захисту.

Досудова «підготовка свідка» до прямого і перехресного судових допитів — це заходи спрямовані на ефективне «представлення» його показань. Це необхідна частина підготовки до формування судових доказів тобто, того фактографічного прикладу, на якому будуватиметься аргументація сторони. Не допустити зміни або відмови від показань свідка обвинувачення під тиском (як процесуальним, так і нелегальним) іншої сторони — це мінімум, який повинен бути досягнутий.

Прокурор повинен визначитися з тим, яка роль даного свідка; значення фактів, які він повідомляє, їх місце в системі аргументації, яку він буде розвивати на суді, у тому числі в заключній промові. Крім того, прокурору необхідно вміти передбачати можливий ефект, який чинять показання на суддю та інших учасників кримінального провадження. Він повинен передбачити можливість несприятливого повороту у формуванні фактів на перехресному допиті і вжити заходів по лінгво-психічної підтримки свідка. Також, корисно продумати тактику повторного допиту і ті тактичні прийоми, за допомогою яких можна буде відновити довіру до, викладених свідком, фактів, якщо довіра до них була підірвана під час перехресного допиту.

«Підготовка свідка» до судового допиту повинна включати в себе його психологічну підготовку, зокрема встановлення психологічного контакту. «Ключовий» свідок повинен бути проінформований про суть справи і позиції обвинувачення. Корисно повідомити йому про

фактичну сторону справи, пояснити позицію обвинувачення, показати значення його показань в загальній системі доказів обвинувачення. Свідок обвинувачення буде більш упевненим, а його свідчення будуть більш ефективними, якщо він усвідомлюватиме свою роль в обвинуваченні. Корисно заздалегідь ознайомити свідка з кримінально-процесуальними нормами, що регламентують судовий розгляд, із процедурою перехресного і прямого допитів.

Слушним буде проведення тренувального перехресного допиту, під час якого необхідно випробувати свідка будь-якими питаннями, які може поставити процесуальний супротивник по даній справі.

Корисно продемонструвати свідкові улюблені тактичні прийоми юристів у суді, евристичні пастки. Крім того, необхідно продемонструвати йому постановку питань у дратівливій, провокаційній манері, показати можливі спроби припізнати його, інші способи приведення в дискомфортний стан, вивести з себе. Свідок повинен бути готовий до такого роду випробування. Доречно випробувати його витримку темном допиту, перевірити його реакцію на запитання — це необхідно враховувати і при прямому допиті і при контролюванні перехресного допиту.

При підготовці до давання показань свідком слушно звернути увагу на такі обставини, як зовнішній вигляд, поведінка в суді і поза ним, під час давання показів, психофізичний стан (тверезий), погляд, манера триматися під час давання показів, жестикуляція, міміка тощо.

Отже, частково підсумовуючи, наголосимо, що підготовка свідка до давання показань у суді є вагомим складовим державного обвинувачення на сучасному етапі.

ПАСЕЧНИК М. Л.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

НАУКОВА РОЗРОБЛЕНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛІДЧОЇ ТАЄМНИЦІ НА ДОСУДОВОМУ СЛІДСТВІ

Останнім часом, поряд із такими традиційними причинами й умовами злочинності як криміногенні обставини, що випливають із труднощів соціального та економічного розвитку суспільства, на її динаміці і структурі суттєво негативно позначається перманентний збройний конфлікт. На цьому тлі посилюється зміщення ціннісних орієнтирів окремих груп населення в бік кримінального способу життя, що призвело до зміцнення та небувалого поширення такого суспільно небезпечного